

Włodzimierz Wołyniec

Maryja, pierwsza Charyzmatyczka w Kościele

Salvatoris Mater 10/3, 112-126

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Określenie „pierwsza Charyzmatyczka” w odniesieniu do Maryi pojawia się w kontekście powstających ruchów charyzmatycznych w Kościele. W swojej syntezie mariologii posługuje się nim kardynał Suenens¹. Jeżeli w połowie ubiegłego stulecia niektórzy teologowie protestancy zarzucali katolikom przypisywanie Maryi funkcji, która przynależy tylko Duchowi Świętemu², to przyjęcie tytułu „Charyzmatyczka” i mówienie o charyzmatach Maryi w teologii katolickiej pozwala odpowiedzieć na postawione zarzuty. Tytuł ten wskazuje wyraźnie, że Maryja jest obdarzona duchowymi darami przez Ducha Świętego i w żaden sposób nie zastępuje ani nie zajmuje roli Ducha Świętego czy też Jego Boskiego działania w Kościele.

1. Dlaczego Charyzmatyczka?

Charyzmatykiem jest ten, kto spełnia dwa istotne warunki. Po pierwsze jest posłuszny natchnieniom Ducha Świętego i po drugie - przyjmuje Jego dary³. Używając języka św. Pawła, charyzmatykiem jest ten, kto *pozostaje pod natchnieniem Ducha Bożego*, przyjmuje *pomoc Ducha Świętego*, uzdalniającego do życia wiarą w Pana Jezusa (1 Kor 12, 3), i *nie zasmuca Ducha Świętego* (Ef 4, 30). Jest on otwarty na przyjmowanie darów Ducha i chce wykorzystywać je w celu budowania Kościoła i dla dobra innych⁴.

Pierwszy warunek, czyli posłuszeństwo natchnieniom Ducha Świętego lub pozostawanie pod tymi natchnieniami, zakłada trwałą więź z Osobą Ducha. Ewangeliczne opowiadanie o zwiastowaniu ukazuje taką więź między Duchem Świętym i Maryją: *Duch Święty zstąpi na ciebie i moc Najwyższego osłoni cię. Dlatego też Święte, które się narodzi,*

¹ L.J. SUENENS, *Kim Ona jest? Synteza mariologii*, Warszawa 1988, 119.

² Zob. R. LAURENTIN, *Marie (Sainte Vierge). Le 20 Siécle*, w: *Dictionnaire de Spiritualité ascétique et mystique. Doctrine et Histoire*, red. M. VILLER, F. CAVALLERA, J. DE GUIBERT, t. X, Paris 1980, kol. 473-482, 478. Autor cytuje wypowiedź pastora L. Marchand z roku 1951, która zostaje omówiona w artykule umieszczonym w „Foi et vie” 49(1951) 509-521.

³ Encyklopedia Katolicka podaje bardziej socjologiczną definicję charyzmatyka, nazywając w ten sposób przywódcę religijnego, który ma świadomość posiadania charyzmatu, dzięki któremu głosi nowe idee w celu odkrycia lub wzbogacenia istniejącej doktryny lub poglądów religijnych; zob. M. RADWAN, *Charyzmatyk*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 3, kol. 99-100.

⁴ Por. KKK 799.

będzie nazwane Synem Bożym (Łk 1, 35). Zstąpienie Ducha Świętego na Maryję jest bezpośrednio związane z dziewiczym poczęciem Syna Bożego w Jej łonie i z Jego przyszłą misją zbawczą⁵. W rzeczywistości Duch Święty już przebywa w Maryi, ponieważ zgodnie ze słowami anioła - jest Ona „łaski pełna” (por. Łk 1, 28). Pełnia łaski oznacza, że Osoby Trójcy Przenajświętszej przebywają we wnętrzu Maryi, podobnie jak w każdym z nas przez sakrament chrztu⁶. Dzięki temu Maryja staje się „świętynią Ducha Świętego” w swojej duszy i w swoim ciele. Św. Tomasz z Akwinu, komentując słowa Prologu św. Jana: *A z Jego pełni wszyscyśmy otrzymali, łaskę po łasce* (J 1, 16), pisze: *Z duszy Maryi rozlała się łaska w Jej ciele. Albowiem przez łaskę Ducha Świętego nie tylko umysł Dziewicy był przez miłość doskonale zjednoczony z Bogiem, lecz także Jej łono zostało w sposób nadprzyrodzony zapłodnione*⁷.

Więc Maryi z Duchem Świętym jest więc pełna i osobowa. Tradycja Kościoła lubi nazywać Ją „Oblubienicą Ducha Świętego”. Duch Święty zamieszkuje w Maryi, a Ona jest w Nim zanurzona, dlatego staje się znakiem Jego działania⁸. Biblijne teksty mówiące o „znaku” można zatem odnieść do Maryi i zinterpretować w ten sposób, że jest Ona znakiem działania Ducha: *Dlatego Pan sam da wam znak: Oto Panna pocznie i porodzi Syna, i nazwie Go imieniem Emmanuel* (Iz 7, 14); *„Potem wielki znak ukazał się na niebie: Niewiasta ‘obleczone w słońce’, i ‘księżyc’ pod jej stopami, a na jej głowie wieniec z gwiazd dwunastu* (Ap 12, 1)⁹.

Konkludując, Maryja jest Charyzmatyczką, ponieważ jest pełna łaski. Pełnia łaski zakłada, że otrzymuje Ona także dary duchowe, czyli charyzmaty, które przyjmuje.

Przyjmowanie darów Ducha Świętego jest drugim istotnym warunkiem bycia charyzmatykiem. Tym bardziej, że rzeczownik gr. *charismata*, dary, pochodzi od czasownika gr. *charizesthai*, obdarować¹⁰. Tymczasem przyjmowanie darów nie zawsze jest łatwe dla człowieka, a nawet bywa trudniejsze niż dawanie. Człowiek potrafi nawet odrzucać dary Ducha w imię źle rozumianej emancypacji od Boga. Zwraca na to uwagę Jan Paweł II w encyklice o Duchu Świętym *Dominum et vivificantem*, rozwa-

⁵ Por. O. DA SPINETOLI, *Luca. Il Vangelo dei poveri*, Assisi 1994, 76.

⁶ Por. W. WOŁYNIĘC, *Maryja w pełni Objawienia*, Wrocław 2007, 20-21.

⁷ TOMASZ Z AKWINU, *Komentarz do Ewangelii Jana. Rozdział pierwszy, wykład dziesiąty*, przeł. T. Bartoś, Kęty 2002, nr 201, 105.

⁸ Por. A. FAVALE, *Movimenti ecclesiali*, w: *Nuovo Dizionario di Mariologia*, red. S. DE FIORES, S. MEO, Cinisello Balsamo (Milano) 1985, 963-984, 971.

⁹ Por. J. STÖHR, *Charismen Mariens*, w: *Marienlexikon*, t. 2, red. R. BÄUMER, L. SCHEFFCZYK, Erzabtei St. Ottilien 1989, 25-31, 25.

¹⁰ Zob. L. STACHOWIAK, *Charyzmat*. W *Piśmie Świętym. Stary Testament*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 3, kol. 92-93.

zając, co znaczą słowa Jezusa o Duchu, *który przekona świat o grzechu, o sprawiedliwości i o sądzie* (J 16, 7). Papież pisze, że Bóg obdarowuje człowieka istnieniem, światem, swoim „obrazem i podobieństwem”, przyjaźnią¹¹. Tymczasem człowiek jest zdolny do odrzucania tego obdarowania. Duch Święty, który jest największym darem dla wierzących, przekonuje o grzechu odrzucania Bożych darów¹². Z rozważań Papieża wynika, że człowiek, który nie pozwala się obdarować, oszukuje sam siebie. Łudzi się, że jest samowystarczalny, a przyjmowanie darów uznaje za przejaw słabości i formę uzależnienia od innych. Kto odrzuca dary Boże i nie pozwala Bogu, aby go obdarował, ten odrzuca w rzeczywistości samego Boga i grzeszy przeciw Niemu, wyrządzając krzywdę samemu sobie. Podobnie: kto nie pozwala obdarować się przez innych w imię fałszywej dumy i złudnej samowystarczalności, żyje w nieprawdzie.

Przyjmowanie darów wymaga pokory. Dlatego charyzmatykiem może być tylko człowiek pokorny, który umie przyjmować dary duchowe i pamięta, że nie pochodzą one od niego, lecz od Ducha Świętego. Maryja jest Charyzmatyczką, ponieważ jest pokorna i jako taka przyjmuje wszystkie dary Ducha Świętego. O pokorze Maryi piszą Ojcowie Kościoła. Pokorę Maryi chwala św. Augustyn, widząc w Niej obraz człowieka wierzącego, który umysłem przyjmuje wiarę, a w sercu ma Chrystusa (*fides in mente, Christus in ventre*)¹³. Z kolei według św. Bedy (ok. 672-735), Maryja zachowuje pokorę, nazywając siebie „służebnicą Pańską”, chociaż zostaje wybrana na Matkę Zbawiciela: *Pamięta o tym, że jest tylko stworzeniem i że Bogu należy się we wszystkim pierwszeństwo. Z pokorą stawia siebie w rzędzie sług Chrystusa i włącza się w służbę Chrystusowi, przyjmując pokornie wszystko, co zostało Jej zlecone*¹⁴. Ten sam Ojciec Kościoła Zachodniego zauważa pokorę Maryi również przy nawiedzeniu św. Elżbiety: *Tę samą pokorę, którą ukazała aniołowi, pokazuje także ludziom i to tym, którzy są od niej niżsi, co ma szczególne znaczenie. Św. Beda uważa, że pokora Maryi wynika z pamięci o starotestamentowych słowach z Księgi Mądrości Syracha 3, 18: O ile wielki jesteś, o tyle się uniażaj, a znajdziesz łaskę u Pana*¹⁵.

Ostatecznie trzeba powiedzieć, że Maryja przyjmuje postawę stworzenia wobec Stwórcy, nie stawia Bogu żadnych warunków i jest

¹¹ DeV 34.

¹² TAMŻE, 35.

¹³ Zob. J. STÖHR, *Charismen Mariens...*, 26. Autor odwołuje się do dwóch dzieł św. Augustyna: *In Iob. Tract.* 10, 3; *Sermo* 51, 1, 18.

¹⁴ BEDA, *Omellie sul Vangelo* 1, 3, w: *La Bibbia commentata dai Padri. Nuovo Testamento 3. Luca*, (odtąd skrót BCPNT) oprac. A. A. Just Jr., oprac. włoskie S. Petri, G. Taponecco, wprowadzenie A. Di Bernardino, Roma 2006, 48.

¹⁵ BEDA, *Omellie sul Vangelo* 1, 4, BCPNT, 3, 50.

gotowa na wszystko. Trafnie ujmuje to Raniero Cantalamessa, mówiąc, że Maryja podaje Bogu „białą kartę”, na której On zapisuje swój plan zbawienia¹⁶.

2. Dlaczego pierwsza Charyzmatyczka w Kościele?

Istnieją głębokie racje teologiczne, z których wynika, że Maryja zajmuje w Kościele wyjątkowe miejsce. Racje te są związane przede wszystkim z tajemnicą wcielenia, kiedy Syn Boży wziął z Niej swoje ciało. Podkreślają to papieże początku dwudziestego wieku, św. Pius X i Pius XII. W encyklice *Ad diem illum* (1904 r.) św. Pius X pisze: *Nikt tak nie zna Chrystusa, jak Jego Matka [...]. Nikt także nie może stanowić silniejszej więzi między Chrystusem a ludzkością [...]. W jednym bowiem łonie najczystszej Matki Chrystus przyjął swoje ciało [fizyczne] i przyłączył sobie ciało duchowe utworzone z tych wszystkich, którzy mieli weni uwierzyć [...]. A więc wszyscy, którzy jesteśmy w Chrystusie połączeni, którzy jak mówi Apostoł (Ef 5, 30), jesteśmy członkami Jego ciała z łona Maryi, jako ciało, które tworzy całość z Głową*¹⁷. Podobnie pisze Pius XII w encyklice *Mystici Corporis* (1943 r.): *Ona w przedziwny sposób wydała na świat, jako źródło wszelkiego nadprzyrodzonego życia, Chrystusa Pana, ozdobionego już w dziewiczym Jej łonie godnością Głowy Kościoła*¹⁸. A zatem poczynając Jezusa Chrystusa w swoim łonie, Maryja poczyni całego Chrystusa, to znaczy Głowę i Ciało, którym jest Kościół Chrystusowy. Tam gdzie jest Głowa, tam też jest Ciało. Nerozerwalny związek Chrystusa – Głowy ze swoim ciałem – Kościołem sprawia, że Maryja znajduje się w centrum tajemnicy Kościoła. Pius XII dostrzega udział Maryi w różnych momentach życia Kościoła: jest obecna przy powstaniu Kościoła, podczas głoszenia Ewangelii, przez cierpienie pod Krzyżem i w dniu Zesłania Ducha Świętego na Kościół. Papież podkreśla, że Maryja nadal towarzyszy Kościołowi, kochając go tą samą miłością, z jaką troszczyła się o Dzieciątka Jezus¹⁹.

Tak więc, dając Ciało Słowu Bożemu, Maryja weszła w wyjątkową relację z Wcielonym Słowem, Jezusem Chrystusem, w relację, która jest prototypem każdej relacji osobowej z Jezusem²⁰.

¹⁶ Por. R. CANTALAMESSA, *Pieśń Ducha Świętego. Rozważania na temat „Veni Creator”*, przeł. M. Przeczewska, Warszawa 2003, 55.

¹⁷ BF VI, 94.

¹⁸ TAMŻE, 97.

¹⁹ Zob. G.M. ROSCHINI, *Chiesa*, w: *Dizionario di Mariologia*, Roma 1961, 103, 109, 105.

²⁰ Por. R. LAURENTIN, *Marie (Sainte Vierge)...*, 480.

Trzeba dodać, że Maryja jest pierwszą Charyzmatyczką w Kościele, pozostając równocześnie jego Członkiem i Siostrą wszystkich chrześcijan. Nazywanie Maryi Siostrą przybliży nas do Niej, dlatego jest ważne w kształtowaniu naszej pobożności maryjnej²¹. Maryja nie jest ponad Kościołem, ani obok chrześcijan, ale jest z nami, jest wśród wierzących w Jezusa Chrystusa.

Drugim biblijnym tekstem wskazującym na Maryję jako pierwszą Charyzmatyczkę jest zesłanie Ducha Świętego. Św. Łukasz podkreśla obecność Maryi nie tylko w czasie oczekiwania na to wydarzenie (por. Dz 1, 14), ale także w samym dniu Pięćdziesiątnicy, kiedy *znajdowali się wszyscy razem na tym samym miejscu* (Dz 2, 1). Ewangelista chce przez to pokazać, że obecność Maryi w Wieczerniku ma głębsze, teologiczne znaczenie. Jak Duch Święty interweniował poprzez Maryję w ziemskim narodzeniu Chrystusa, tak teraz zstępuje na Kościół, aby przemienić go we wspólnotę charyzmatyczną²². Zstąpienie Ducha Świętego na Maryję w dniu Pięćdziesiątnicy czyni Ją pierwszą Charyzmatyczką we wspólnocie Kościoła.

3. Posługa Maryi w Kościele

W Kościele są zadania, posługi i charyzmaty. Głównym zadaniem Kościoła jest zbawienie ludzi w Jezusie Chrystusie. Dlatego Kościół jest sakramentem zbawienia w świecie jako znak i narzędzie wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem²³. Do wypełnienia tego zadania członkowie Kościoła podejmują różne posługi, które przygotowuje Duch Święty. Sobór Watykański II wymienia na pierwszym miejscu posługi wynikające z przyjęcia sakramentu święceń, czyli posługi święte, które mają na celu zbawienie ludu Bożego: *Wyposażeni bowiem w świętą władzę szafarze służą swoim braciom, aby wszyscy, którzy należą do Ludu Bożego [...], doszli do zbawienia*²⁴. Oprócz takich posług istnieją także inne posługi w Kościele, które wykonują katolicy świeccy: *Trzeba bowiem, abyśmy wszyscy „żywąc prawdziwie w miłości, sprawiali, by wszystko wzrastało ku Temu, który jest Głową - ku Chrystusowi. Od Niego poczynając całe Ciało - zespalane i utrzymywane w łączności więzi umacniającej każdy z członków stosownie do jego miary - przyczynia sobie wzrostu dla*

²¹ Temat ten rozwija A. MARTINEZ SIERRA, *Znaczenie Niepokalanej dla naszych czasów*, „Communio” 20(2000) nr 6, 21-38, zwłaszcza 31-34.

²² Por. A. FAVALE, *Movimenti ecclesiali...*, 972.

²³ Por. LG 1.

²⁴ TAMŻE, 18.

budowania siebie w miłości” (Ef 4, 15n)²⁵. W grupie tych posług trzeba widzieć posługę Maryi, która nie otrzymała sakramentu święceń.

Charyzmaty natomiast pojawiają się przy każdej posłudze, jako szczególny dar Ducha Świętego dla ożywienia posługi. Słowem, charyzmat jest specyficznym darem duchowym udzielonym komuś w celu wypełnienia posługi, zgodnie ze słowami św. Piotra: *Jako dobrzy szafarze różnorodnej łaski Bożej służcie sobie nawzajem tym darem, jaki każdy otrzymał* (1 P 4, 10). Poprzez charyzmat Duch Święty uzdalnia wierzącego do określonej służby w Kościele²⁶. Dlatego charyzmat jest dla posługi, a posługa potrzebuje charyzmatu w myśl nauki Soboru: *Ten sam Duch Święty nie tylko przez sakramenty i posługi uświęca i prowadzi Lud Boży i przyozdabia cnotami, ale „udzielając każdemu tak, jako chce” (1 Kor 12, 11) swoich darów, rozdziela między wiernych w każdym stanie także specjalne łaski, przez które czyni ich zdolnymi i gotowymi do podejmowania rozmaitych dzieł lub funkcji mających na celu odnowę i dalszą skuteczną rozbudowę Kościoła²⁷.*

Jeśli zatem Maryja pełni posługę w Kościele, to otrzymuje także charyzmaty, które czynią tę posługę żywotną i owocną. Aby je określić i nazwać, trzeba najpierw rozważyć, jaką posługę pełni Maryja w Kościele.

3.1. Posługa macierzyńska

Najważniejszą posługą Maryi w Kościele jest Jej macierzyństwo, które ma podwójny charakter: jest to macierzyństwo Boże w stosunku do Syna Bożego i macierzyństwo duchowe w stosunku do wszystkich wierzących w Chrystusa. Maryja zostaje wybrana na Matkę Syna Bożego zgodnie z odwiecznym planem Ojca: *Gdy jednak nadeszła pełnia czasu, zesłał Bóg Syna swego, zrodzonego z niewiasty, zrodzonego pod Prawem, aby wykupił tych, którzy podlegali Prawu, abyśmy mogli otrzymać przybrane synostwo* (Ga 4, 5). Tytuł „Bożej Rodzicielki” (*Theotokos*) przysługuje Maryi, ponieważ poczyła w swoim łonie i rodzi odwieczne Słowo, które przyjmuje naszą ludzką naturę: *Oto poczniesz i porodzisz Syna, któremu nadasz imię Jezus. Będzie On wielki i będzie nazwany Synem Najwyższego, a Pan Bóg da Mu tron Jego praojca, Dawida* (Łk 1, 31-32). Naukę o Bożym macierzyństwie Maryi formułuje Sobór Efeski na podstawie Listu św. Cyryla Aleksandryjskiego do Nestoriusza: *I tak*

²⁵ TAMŻE, 30.

²⁶ Por. R. JASIAK, *Charyzmaty*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, red. M. CHMIELEWSKI, Lublin-Kraków 2002, 113.

²⁷ LG 12. Por. R. CANTALAMESSA, S. GAETA, *Tchnienie Ducha*, przeł. K. Kozak, Częstochowa 1998, 68-70.

(Ojcowie święci) *odważyli się nazwać Matką Bożą świętą Dziewicę, nie dlatego, że natura Słowa lub Jego Bóstwo wzięło początek swojego istnienia ze świętej Dziewicy, lecz dlatego, że z Niej narodziło się święte ciało ożywione duszą rozumną; z nim zjednoczyło się Słowo przez unię hipostatyczną i dlatego zostało powiedziane o Nim, że narodziło się według ciała*²⁸. Poczynając i rodząc Jezusa Chrystusa, Maryja staje się Matką Boga, ponieważ Jezus Chrystus jest jednym Podmiotem, jedną i niepodzielną Boską Osobą, która od chwili wcielenia zaczyna żyć na sposób ludzki jako prawdziwy Człowiek, ale nie ludzka osoba. Dlatego Sobór wyklucza przyjmowanie w Jezusie Chrystusie dwóch podmiotów, odrzucając naukę Nestoriusza, który sugeruje istnienie w Chrystusie podmiotu Boskiego i podmiotu ludzkiego: *Jeśli ktoś nie wyznaje, że Słowo, które jest z Boga, Ojca, jest zjednoczone z ciałem według hipostazy i że Chrystus ze swoim własnym ciałem jest jeden, mianowicie jako ten sam zarazem Bóg i człowiek, ten niech będzie obłożony anatemą*²⁹.

Maryja nie jest biernym narzędziem w rękach Boga. Swoje zadanie Bożego macierzyństwa wypełnia z całkowitym zaangażowaniem. Świadomie i dobrowolnie współdziała z Bogiem w realizacji Jego zbawczego planu. Jako Boża Rodzicielka daje Synowi Bożemu nie tylko ciało, ale także przyczynia się aktywnie do rozwoju Jego człowieczeństwa. Maryja wychowuje Jezusa, wpływa na Jego ludzkie przymioty i cechy charakteru tak bardzo, że Jego człowieczeństwo staje się podobne do człowieczeństwa Matki³⁰.

Macierzyńska posługa Maryi zostaje rozciągnięta na cały Kościół. Tak chce sam Jezus Chrystus i dlatego wypowiada z krzyża testamentowe słowa skierowane do Matki i do umiłowanego ucznia: *Kiedy więc Jezus ujrzał Matkę i stojącego obok Niej ucznia, którego miłował, rzekł do Matki: „Niewiasto, oto syn twój”*. Następnie rzekł do ucznia: *„Oto Matka twoja”* (J 19, 26-27). Słowa te wyrażają coś więcej niż zwykłą troskę syna o los matki. Jeśli zgodnie ze starożytną interpretacją pochodzącą od Orygenesa, umiłowany uczeń symbolizuje chrześcijanina³¹, to słowa Jezusa oznaczają, że między Maryją a każdym chrześcijaninem powstaje duchowa więź. Z woli Chrystusa Maryja otrzymuje nowe zadanie w Kościele, a mianowicie obejmuje macierzyńską opieką wszystkich wierzących. Dlatego każdy chrześcijanin może odnieść do siebie słowa Jezusa: *„Oto Matka twoja”* oraz uczynić to, co uczynił umiłowany uczeń: *I od tej*

²⁸ BF 62. (wyd. nowe).

²⁹ TAMŻE, 69.

³⁰ Por. W. WOŁYNIEC, *Maryja w pełni Objawienia...*, 96.

³¹ Por. R.E. BROWN, *Giovanni. Commento al Vangelo spirituale*, przeł. włoskie C. Martini, Assisi 1979, 1150.

godziny uczeń wziął Ją do siebie (J 19, 27). Przyjęcie Maryi za duchową Matkę umożliwia doświadczenie Jej macierzyńskiej troski i miłości. Jan Paweł II wyjaśnia, że przyjmując po synowsku Maryję, podobnie jak apostoł Jan, oznacza wprowadzić Ją w to wszystko, co stanowi moje własne życie wewnętrzne, w swoje ludzkie i chrześcijańskie „ja”³².

Zadanie duchowego macierzyństwa Maryi w stosunku do wszystkich wierzących w Chrystusa jest przedłużeniem Jej Bożego macierzyństwa. Sługa Boży Jan Paweł II podkreśla, że Maryja troszczy się o nas tak samo, jak troszczyła się o ludzkie wzrastanie Chrystusa w domu w Nazarecie³³. Dlatego obejmuje każdego chrześcijanina takimi samymi uczuciami, jak swojego Syna³⁴.

3.2. Posługa prowadzenia do Jezusa

Z macierzyństwem Maryi jest związane drugie zadanie i posługa Maryi w Kościele. Można je określić jako „dawanie Jezusa”, jako przybliżanie wierzących do Osoby Wcielonego Słowa. O takiej roli Maryi można wnioskować z ewangelicznych opisów. Przede wszystkim Maryja „daje” Jezusa światu poprzez zrodzenie Zbawiciela dla nas. Potwierdzają to słowa anioła skierowane do pasterzy: *Dziś w mieście Dawida narodził się wam Zbawiciel* (Łk 2, 11). Maryja daje także Jezusa, niosąc Go do swoich krewnych podczas nawiedzenia (por. Łk 1, 39-56). Dlatego w osobie Maryi Elżbieta przyjmuje swojego Pana: *A skądże mi to, że Matka mojego Pana przychodzi do mnie?* (Łk 1, 43). Również wydarzenie ofiarowania w świątyni jest w rzeczywistości „oddaniem” Jezusa przez Maryję, o czym świadczą słowa Symeona, który wziął Dzieciątko Jezus w objęcia i błogosławił Boga, ponieważ *jego oczy ujrzaly zbawienie* (por. Łk 2, 22-35). Podobnie w Kanie Galilejskiej widzimy Maryję, która daje Jezusa ludziom w tym sensie, że wskazuje na Niego, odsyła ludzi do Niego i poleca czynić wszystko, co On powie: *Zróbcie wszystko, cokolwiek wam powie* (J 2, 5). Wreszcie pod Krzyżem Chrystusa Maryja oddaje swego Syna, który składa ofiarę swojego życia za zbawienie świata. Dlatego ma rację kardynał Suenens pisząc, że Syn posługuje się Maryją, aby lepiej do nas dotrzeć. Ona pomaga nam odczuć bliżej Boga, ponieważ Bóg jest w Niej dostępny³⁵. Warto zauważyć, że polska pobożność wyraża tę służbę Maryi w pieśni „Daj mi Jezusa, o Matko moja!”

³² RM 45.

³³ JAN PAWEŁ II, List apostolski o Różańcu Świętym *Rosarium Virginis Mariae* (16.10.2002), 15.

³⁴ Por. W. WOŁYNYEC, *Macierzyńska troska Maryi o Kościół*, „Salvatoris Mater” 9(2007) nr 3-4, 67-80, 76.

³⁵ Zob. L.J. SUENENS, *Kim Ona jest?...*, 96.

3.3. Posługa w rozumieniu tajemnicy Jezusa

Trzecia posługa Maryi w Kościele polega na pomocy wierzącym w rozumieniu tajemnicy Jezusa Chrystusa³⁶. Maryja pomaga zrozumieć nie tylko, Kim jest Jezus Chrystus, ale także sens Jego zbawczej nauki. Wydaje się, że szczególnie przyczynia się Ona do uchwycenia sensu i znaczenia dziewictwa i czystości, ponieważ Jej macierzyństwo było dziewicze. Jest rzeczą znamionną i godną uwagi, że najstarsze wypowiedzi Magisterium Kościoła o Maryi dotyczą Jej dziewiczego macierzyństwa. Prawda o dziewictwie Maryi zostaje definitywnie utrwalona w Symbolu Nicejsko-Konstantynopolitańskim (381 r.), które formułuje wiarę w Pana naszego Jezusa Chrystusa, *który zstąpił z nieba, przyjął ciało z Ducha Świętego i z Maryi Dziewicy i stał się człowiekiem*³⁷.

Dziewicze macierzyństwo Maryi dotyczy nie tylko dziewiczego poczęcia Jezusa „za sprawą Ducha Świętego” (por. Mt 1, 18. 20), ale także rozciąga się na całe Jej życie. Wiara w trwałe dziewictwo Maryi zostaje określona na II Soborze w Konstantynopolu (553 r.) poprzez wyrażenie „zawsze Dziewica” (gr. *aeiparthenos*)³⁸. W refleksji Ojców Kościoła czystość i dziewictwo Maryi są związane z nauką o nowym stworzeniu w Jezusie Chrystusie, o którym pisze św. Paweł: *Jeżeli więc ktoś pozostaje w Chrystusie, jest nowym stworzeniem* (2 Kor 5, 17; por. Ga 5, 16).

Podsumowując, posługi Maryi w Kościele wynikają bezpośrednio z faktu, że służy Ona całkowicie Panu, nazywając siebie Służebnicą Pańską (por. Łk 1, 38)³⁹. Z całkowitego oddania się na służbę swojemu Synowi wynika Jej służebna postawa wobec Jego Ciała.

4. Charyzmaty Maryi

Jeśli wszystkie charyzmaty są dla posługi i wypełnienia zadań w Kościele, to charyzmaty Maryi pomagają w wypełnianiu Jej posług w Kościele. Trzeba pamiętać, że charyzmaty pochodzą zawsze od Ducha Świętego i są konkretnym przejawem Jego działania. Tak były one rozumiane i interpretowane od pierwszych wieków Kościoła⁴⁰. Według nauki Katechizmu Kościoła Katolickiego charyzmaty mogą być nadzwyczajne,

³⁶ Por. J. STÖHR, *Charismen Mariens...*, 28.

³⁷ BF 36 (wersja łacińska).

³⁸ Zob. Kanony II Soboru Konstantynopolitańskiego: BF 131.

³⁹ Por. R. LAURENTIN, *Marie (Sainte Vierge)...*, 475.

⁴⁰ Doskonałym opracowaniem patrystycznej interpretacji charyzmatów jest praca Andrzeja Siemienińskiego, *Dary duchowe w dawnych wiekach Kościoła*, Wrocław 2007.

nazywane dzisiaj charyzmatami epifanijnymi⁴¹, oraz proste i zwyczajne⁴². Każdy z nich ma jednak charakter nadprzyrodzony, ponieważ pochodzi od Ducha Świętego. Dlatego nazywane są „łaskami Ducha Świętego”⁴³. Należy zatem odróżniać charyzmaty od naturalnych talentów i zdolności człowieka, ponieważ są zawsze objawieniem nadprzyrodzonej mocy, a nie naturalnej⁴⁴. Jakże zatem charyzmaty ożywiają i wspierają służbę Maryi w Kościele?

4.1. Charyzmaty dla posługi macierzyńskiej

Posługę macierzyńską Maryi ożywia przede wszystkim charyzmat miłości jako największy dar Ducha Świętego, ponieważ *miłość Boża rozlana jest w sercach naszych przez Ducha Świętego, który został nam dany* (Rz 5, 5). Chociaż, według św. Pawła, nadprzyrodzona miłość przewyższa wszystkie dary duchowe i jest nazywana miarą charyzmatów, to jednak stanowi sama w sobie duchowy dar. Maryja otrzymuje ten dar wraz z „pełnią łaski”.

Dzięki nadprzyrodzonej miłości Maryja troszczy się o Jezusa i wychowuje Go w Nazarecie. Ewangelicznym świadectwem tej macierzyńskiej troski są słowa Maryi po odnalezieniu dwunastoletniego Jezusa, który po skończonych uroczystościach Paschy pozostał w świątyni: *Synu, czemuś nam to uczynił? Oto ojciec Twój i ja z bólem serca szukaliśmy Ciebie* (Łk 2, 48). Z taką samą miłością Maryja troszczy się dzisiaj o wszystkich członków Kościoła. Charyzmat macierzyńskiej miłości sprawia, że Maryja staje się dla nas znakiem pociechy⁴⁵ i jakby „parakletem”, to znaczy pociesza nas w troskach i utrapieniach życia⁴⁶.

Macierzyńską posługę Maryi w Kościele ożywiają też tak zwane charyzmaty kobiece. Są one związane z naturalnymi zdolnościami kobiety, ale mogą być wzmacniane przez specjalne działanie Ducha Świętego tak, iż stają się nadprzyrodzonymi darami. Należą one do grupy charyzmatów prostych i zwyczajnych. Zwraca na nie uwagę Jan Paweł II, mówiąc o szczególnej wrażliwości macierzyńskiego serca Maryi: *Ta właśnie miłosierna miłość, która potwierdza się nade wszystko w zetknięciu ze złem moralnym i fizycznym, stała się w sposób szczególny udziałem serca Tej,*

⁴¹ Por. TAMŻE, 210.

⁴² Por. KKK 799.

⁴³ TAMŻE.

⁴⁴ Por. R. CANTALAMESSA, *Pieśń Ducha Świętego...*, 218.

⁴⁵ Por. LG 68. Por. J. KUMALA, *Maryja znakiem nadziei i pociechy*, Licheń 2005.

⁴⁶ R. CANTALAMESSA, *Pieśń Ducha Świętego...*, 105. Autor dodaje, że w myśl 1 Tes 5, 11 „parakletem” powinien stawać się każdy z nas.

która była Matką Ukrzyżowanego i Zmartwychwstałego, udziałem Maryi. I nie przestaje ona w Niej i przez Nią nadal się objawiać w dziejach Kościoła i ludzkości. Jest to objawienie szczególnie owocne, ponieważ opiera się w Bogarodzicy na szczególnej podatności macierzyńskiego serca, na 'szczególnej wrażliwości', na szczególnej zdolności docierania do wszystkich, którzy tę właśnie miłosierną miłość najłatwiej przyjmują ze strony Matki⁴⁷.

Oprócz charyzmatu wrażliwości można jeszcze zauważyć w Maryi inne zwyczajne charyzmaty kobiece. Należą do nich spontaniczne działanie, które nie jest wyrachowane, ale „według serca”, oraz umiejętność zwracania uwagi na osobę, a nie na rzeczy i pomoc w osobowościowym rozwoju człowieka⁴⁸. Dzięki tym charyzmatom Maryja traktuje każdego chrześcijanina indywidualnie w trosce o rozwój jego człowieczeństwa⁴⁹. Konkludując, można powiedzieć, że troszczy się o każdego tak, jak o własnego Syna.

4.2. Charyzmaty dla posługi prowadzenia do Jezusa

Jeśli chodzi o charyzmaty towarzyszące Maryi w Jej posłudze dawania i przybliżania ludziom Jezusa, to na pierwszym miejscu należy wskazać dar proroctwa. Już w Starym Testamencie prorokowanie było związane z Osobą Mesjasza i Jego zbawczym dziełem. Podobnie w życiu Kościoła dar proroctwa ożywia wiarę w Pana naszego Jezusa Chrystusa. Dlatego św. Paweł zawsze wymienia ten charyzmat wśród innych charyzmatów Kościoła (por. 1 Kor 12, 10; 14, 5. 18. 23. 39).

O darze proroctwa Maryi mówią wyraźnie Ojcowie Kościoła w nawiązaniu do wydarzenia nawiedzenia. Komentując *Magnificat* Maryi, Orygenes pisze: *Przed narodzeniem Pana i Zbawiciela Maryja prorokuje*⁵⁰. W ten sposób zostaje Ona dołączona do grona proroków w historii zbawienia, którzy byli obdarzeni tym darem. Św. Ireneusz z Lyonu uznaje *Magnificat* za proroctwo w imieniu Kościoła⁵¹, natomiast św. Ambroży dodaje, że hymn Maryi jest nie tylko nawiązaniem do proroctw Starego Testamentu, ale także w jakimś sensie ich wypełnieniem⁵². Z kolei św.

⁴⁷ JAN PAWEŁ II, Encyklika *Dives in misericordia* o miłosierdziu Bożym (30.11.1980), 9.

⁴⁸ Zob. J. GALOT, *La donna e lo Spirito*, „Civiltà Cattolica” (1976) t. III, 345-358, 354n. Autor wykazuje duchową bliskość między kobietą a Duchem Świętym. Na tej podstawie stawia tezę, że *kobieta łatwiej przyjmuje natchnienia Ducha Świętego* (s. 354).

⁴⁹ Por. L.J. SUENENS, *Kim Ona jest?...*, 130.

⁵⁰ ORIGENE, *Omellie sul Vangelo di Luca* 8, 1, BCPNT, 3, 54.

⁵¹ Por. J. STÖHR, *Charismen Mariens...*, 26. Autor powołuje się na dzieło św. Ireneusza *Adv. Haer.* III, 10, 2.

⁵² TAMŻE, 29.

Tomasz z Akwinu pisze, że Najświętsza Panna *zrobiła użytek z daru prorocstwa, jak to widzimy z wygłoszonego przez Nią kantyku Magnificat*⁵³. Natomiast św. Efrem Syryjski wyjaśnia, że prorocstwo Maryi dotyczy królestwa Bożego. Wypowiadając słowa *Magnificat*, głosi Ona nadejście tego królestwa, które jest nowe, ponieważ Bóg w Jezusie Chrystusie udziela w pełni swojego błogosławieństwa wszystkim wierzącym⁵⁴.

Posługę przybliżania do Jezusa wspiera też charyzmat wytrwałej modlitwy. O charyzmacie modlitwy Maryi świadczy opis dziejów Kościoła w Jerozolimie, który oczekiwał na zesłanie Ducha Świętego: *Wszyscy oni trwali jednomyślnie na modlitwie razem z niewiastami, Maryją, Matką Jezusa, i braćmi Jego* (Dz 1, 14). Dzięki temu charyzmatowi Maryja pomaga uczniom wypełnić polecenie Jezusa, że *zawsze powinni się modlić i nie ustawać* (Łk 18, 1). Wytrwała modlitwa polega nie tyle na recytacji długich modlitw, ile na codziennym życiu wiary w Jezusa Chrystusa, które stanie się wołaniem do Niego we dnie i w nocy (por. Łk 18, 7)⁵⁵.

Można wskazać na jeszcze jeden charyzmat, który ożywia posługę Maryi przybliżającą Jezusa. Jest to zwyczajny charyzmat kobiecy, który polega na stylu cichego, ukrytego życia⁵⁶. Dzięki niemu Maryja pozostaje jakby w cieniu swojego Syna, a przez to ukazuje Jego Boskie pierwszeństwo. Pierwszeństwo Chrystusa jest też dla św. Tomasza z Akwinu wystarczającym uzasadnieniem faktu, że ani Maryja, ani Jan Chrzciciel nie czynili cudów podczas swojego ziemskiego życia. Przyjmuje on wprawdzie, że Najświętsza Panna otrzymała łaskę czynienia cudów, podobnie jak dar mądrości i łaskę prorocstwa, ale wyjaśnia niekorzystanie z tych darów w następujący sposób: *Cudów nie czyniła za życia, bo wówczas cuda miały potwierdzać prawdziwość nauki Chrystusa i dlatego tylko Chrystus oraz Jego uczniowie, krzewiciele tej nauki, mieli możliwość czynienia cudów. Toteż i o Janie Chrzcicielu powiedziano, że nie czynił żadnego cudu, aby uwagę wszystkich ludzi skupić na Chrystusie*⁵⁷.

Ostatecznie można stwierdzić, za kardynałem Suenensem, że Maryja nie tylko przybliży Jezusa, ale także przyspiesza Jego obecność i działanie w nas⁵⁸. Zgodnie ze słowami Jana Chrzciciela, Chrystus ma przecież wzrastać (por. J 3, 30) także w każdym z nas.

⁵³ S.Th. III, q. 27, a. 5, ad 3.

⁵⁴ Por. EFREM SIRO, *Commento al. Diatessarom 1*, 28, BCPNT, 3, 54-55.

⁵⁵ Por. R. PESCH, *Atti degli Apostoli*, tł. wł. E. Filippi, G. Poletti, G. Pulit, Assisi 1992, 93.

⁵⁶ Por. J. GALOT, *La donna e lo Spirito...*, 355. Autor zauważa, że taki styl zbliża kobiety do Osoby Ducha, ponieważ działa On również w sposób ukryty i cichy.

⁵⁷ TOMASZ Z AKWINU, *Suma Teologiczna*, t. 25: *Bóg-Człowiek, Syn Maryi* (3. qu 16-37), przeł. S. Piotrowicz, London 1964, (S.Th. III, q. 27, a. 5, ad 3), 166.

⁵⁸ Por. L.J. SUENENS, *Kim Ona jest?...*, 136.

4.3. Charyzmaty dla posługi rozumienia tajemnicy Chrystusa

Jeśli chodzi wreszcie o posługę pomocy w zrozumieniu Jezusa Chrystusa, Jego Osoby i nauki, to wspiera tę posługę charyzmat kontemplacji. Biblijną podstawą wskazującą na ten charyzmat Maryi są słowa Ewangelisty w kontekście opowiadania o pasterzach przy żłóbku: *Lecz Maryja zachowywała wszystkie te sprawy i rozważała je w swoim sercu* (Łk 2, 19). Podobnie przy opisie życia w Nazarecie, w nawiązaniu do odnalezienia dwunastoletniego Jezusa w świątyni: *A Matka Jego chowała wiernie wszystkie te wspomnienia w swym sercu* (Łk 2, 51). Zdolność „zachowywania” w pamięci i „rozważania” tajemnic życia Jezusa jest niewątpliwie nadprzyrodzonym darem Ducha. Świadczy o tym zwłaszcza grecki czasownik *symbollo*, który nie tyle oznacza samą czynność intelektualnego rozważania, ile umiejętność uchwycenia istotnego sensu wydarzenia czy słów⁵⁹. Odwołując się do apokaliptycznej Niewiasty z Ap 12, 1, św. Bernard mówi, że Maryja zgłębia tajemnice Bożej mądrości⁶⁰.

Charyzmat kontemplacji Maryi pozwala Jej zatem uchwycić istotę tajemnicy Jezusa. Potrafi zrozumieć Jego naukę o królestwie Bożym, w tym także naukę o bezżenności dla królestwa Bożego (por. Mt 19, 10-12; par.), oraz o prawdziwej czystości i nieczystości człowieka (por. Mk 7, 14-23).

5. Zakończenie

Maryja jest Charyzmatyczką w najpełniejszym tego słowa znaczeniu, ponieważ całe Jej życie jest otwarciem na działanie Ducha Świętego i jest manifestacją Jego mocy, dzięki której Maryja jest „łaski pełna” (Łk 1, 28), i doświadczyła „wielkich rzeczy” (por. Łk 1, 49)⁶¹. Najlepiej wyraził tę prawdę św. Maksymilian Kolbe, nazywając Maryję „jakby wcieleniem Ducha Świętego” i jakby Jego „epifanią”⁶².

Nie należy zapominać, że charyzmaty Maryi nie odnoszą się jedynie do Jej ziemskiego życia. Jest Ona Charyzmatyczką również dzisiaj, ponieważ pozostaje w Kościele Chrystusa i nadal w nim działa, chociaż

⁵⁹ Por. A. SERRA, *Maria nell'AT*, w: *Nuovo Dizionario di Teologia Biblica*, Roma 2001, 895-908, 902.

⁶⁰ Por. J. STÖHR, *Charismen Mariens...*, 27. Autor wskazuje na dzieło św. Bernarda, *Sermo Dom. infra oct. Assumpt*, PL 183, 431. 433.

⁶¹ Por. A. FAVALE, *Movimenti ecclesiali...*, 971.

⁶² Por. R. LAURENTIN, *Marie (Sainte Vierge)...*, 478. Jest to język mistyki, który nie może być wprost – bez stosownego komentarza – przenoszony do języka dogmatyki, gdyż staje się niejednoznaczny (red.).

jest to działanie w sensie duchowym i mistycznym. Dlatego ma rację R. Laurentin, kiedy stwierdza, że Maryja wpływa „teraz” inspirująco na Ciało Chrystusa, ponieważ weszła do wspólnoty świętych⁶³.

Maryja otrzymuje charyzmaty, które są zgodne z Jej powołaniem i posługą w Kościele, ponieważ – jak pisze św. Tomasz z Akwinu – *Bóg wybierając kogoś, daje mu łaskę proporcjonalną do jego zadań*⁶⁴. Dlatego Maryja otrzymuje takie charyzmaty, które pomagają Jej pełnić posługę we wspólnocie Kościoła. Nie wiadomo natomiast, czy Maryja otrzymała inne charyzmaty, szczególnie te nadzwyczajne, nazywane epifanijnymi. Większość teologów uważa, że ich nie otrzymała⁶⁵. Jednak, według św. Tomasza z Akwinu, Maryja otrzymała pełnię łask. Odpowiadając na pytanie: Czy uświęcenie Błogosławionej Dziewicy w łonie matki dało Jej pełnię łask? – Akwinata odpowiada: *Najświętsza Maryja Panna była najbliższa Chrystusowi co do człowieczeństwa, bo On od Niej wziął naturę ludzką. I dlatego musiała otrzymać od Niego łaskę w większej obfitości niż pozostałe stworzenia*⁶⁶. Przekonanie o obfitości darów duchowych Maryi przekazuje też tradycja Kościoła poprzez liczne tytuły Maryi, używane w liturgii i nabożeństwach, zwłaszcza w litaniach⁶⁷.

Tak więc odkrywanie sensu maryjnego tytułu „pierwsza Charyzmatyczka” pomaga lepiej zrozumieć powołanie Maryi w historii zbawienia i w Kościele.

Ks. dr hab. Włodzimierz Wołyniec
Papieski Wydział Teologiczny (Wrocław)

ul. Katedralna 4/5
PL - 50-328 Wrocław

e-mail: wladimir@pwt.wroc.pl

Maria la prima persona carismatica nella Chiesa

(Riassunto)

L'articolo risponde alla domanda, perchè Maria è la persona carismatica. Maria segue le ispirazioni dello Spirito Santo, per cui è la persona obbediente. Lei sa ricevere i doni dello Spirito Santo, non li rifiuta, per cui è la persona umile.

⁶³ TAMŻE, 480.

⁶⁴ TOMASZ Z AKWINU, *Suma Teologiczna*, t. 25: *Bóg-Człowiek...*, 164.

⁶⁵ Por. J. STÖHR, *Charismen Mariens...*, 27.

⁶⁶ TOMASZ Z AKWINU, *Suma Teologiczna*, t. 25: *Bóg-Człowiek...*, 164.

⁶⁷ Por. J. STÖHR, *Charismen Mariens...*, 26.

La seconda questione si concretizza nella domanda, perchè Maria è la prima persona carismatica nella Chiesa. Maria è il membro della Chiesa, la sorella dei cristiani. Ma nello stesso tempo Maria è la Madre spirituale dei credenti che sono il corpo di Cristo.

Lo Spirito Santo dona ai cristiani i carismi che sono necessari per compiere il loro servizio nella Chiesa. Maria riceve tutti i carismi che aiutano a servire nella comunità dei credenti. Maria fa il servizio materno per tutti i cristiani. In questo servizio Le aiuta prima di tutto il carisma della carità, il dono più grande tra tutti i doni dello Spirito Santo. Maria riceve per questo servizio anche i doni femminili, per esempio la particolare sensibilità alla persona umana.

Il servizio di Maria nella Chiesa consiste pure nel condurre le persone a Gesù Cristo. Maria serve alle persone di capire meglio il mistero del suo Figlio e nostro Salvatore. Per tale servizio Maria riceve i carismi della profezia e della preghiera.